

511. 311
81

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

МОСКАЛЕНКО НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

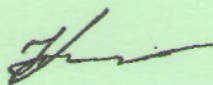
УДК: 796.072.2+796.035

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з фізичного виховання і спорту

Київ – 2009

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Дніпропетровському державному інституті фізичної культури і спорту, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту

Науковий консультант

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Круцевич Тетяна Юріївна, Національний університет фізичного виховання і спорту України, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор

Максименко Георгій Миколайович,

Інститут фізичного виховання і спорту Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка, завідувач кафедри спортивних дисциплін;

доктор педагогічних наук, професор

Вільчковський Едуард Станіславович,

Свентокрижська академія в Кельцах (філія у Пьоткові Трибунальському, Польща), завідувач кафедри валеології і фізичного виховання;

доктор педагогічних наук, професор

Шиян Богдан Михайлович,

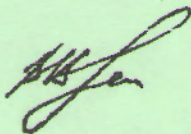
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання

Захист відбудеться 3 лютого 2010 р. о 12 год. 30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.829.01 Національного університету фізичного виховання і спорту України (03680, Київ-150, вул. Фізкультури, 1).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту України (03680, Київ-150, вул. Фізкультури, 1).

Автореферат розісланий 29 грудня 2009 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

V.I. Воронова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Аналіз розвитку сучасної системи шкільної освіти в Україні показує, що незважаючи на лавину новацій в системі навчання та виховання, галузі фізичного виховання вони мало стосуються. Навчально-виховний процес загальноосвітньої школи все більше перевантажується предметами, які розвивають тільки розумову діяльність, і при цьому зовсім не враховується зниження рівня фізичного розвитку дітей і погіршення стану їхнього здоров'я. У той же час відхилення в шкільній практиці від мети фізичного виховання і зведення його до суто нормативного підходу, що спостерігається в останні роки, не тільки суперечить ідеї формування гармонійно розвиненої особистості, але й підсилює і без того критичний стан здоров'я школярів (В.Н. Платонов, 2006).

Дотримання загальнолюдських цінностей, збереження здоров'я громадян України є виключно актуальною проблемою сьогодення. Нині до кола глобальних проблем світова спільнота відносить проблему здоров'я, вирішення якої обумовлює подальше існування людства (Г.Л. Апанасенко, 1992, В.В. Завацький, 1999, Є.С. Вільчковський, 2002, М.В. Дутчак, 2009, О. Бар-Ор, Т. Роланд, 2009).

Загальновідомо, що головний фактор ризику захворюваності – це спосіб життя людини, який на 51 % визначає стан її здоров'я. Формування належного ставлення до свого здоров'я є необхідною умовою оздоровлення суспільства. Його здійснення важливо починати з дитячого садка та школи, адже це єдина структура, через яку “проходить” усе населення країни, а навчально-виховний процес є цілеспрямованим та систематизованим, за допомогою якого можливо створити умови для збереження і зміцнення здоров'я дитини (Г. Решетнева, 2004).

Визначальна роль у вирішенні даної проблеми належить сучасній системі фізичного виховання, яка поступово стає невід'ємною частиною способу життя, що суттєво впливає на освіту, виховання та здоров'я людини (М.В. Дутчак, 2009).

На жаль, ефективність фізичного виховання знаходиться на незадовільному рівні і не може задовольнити інтереси і потреби населення. Медики фіксують погіршення стану здоров'я дітей : 90 % випускників мають ті чи інші відхилення у здоров'ї, з них: 70 % – поганий зір, 60 % – сколіоз, 40 % – захворювання серцево-судинної системи, 40,5 % – захворювання шлунково-кишкового тракту (М. Мосієнко, 2004).

Дослідження показують, що понад 70 % дітей мають низький і нижче середнього рівень соматичного здоров'я (О.В. Шиян, 2003, О.Т. Литвин, 2004, О.О. Власюк, 2006, В.В. Білецька, 2008, І.О. Тях, 2008).

У 2007-2008 роках виникло п'ять випадків смертності дітей на уроках фізкультури, що також свідчить про існування проблем в організації системи фізичного виховання та низький рівень здоров'я дітей.

Наукові дослідження, які проведені Інститутом педіатрії, акушерства і гінекології АМН України і Сумським педагогічним університетом визначили, що тільки 30 % дітей можуть виконати нормативи фізичної підготовленості на уроках фізичної культури. І тільки у 18-24 % дітей процеси відновлення функціонального стану організму після виконання нормативів здійснюються без ушкоджень для здоров'я (<http://www.gov.ua/main.php>).

Особливе місце в системі шкільного навчання займає молодший шкільний вік, тому що він виступає основним періодом набуття соціального досвіду, зокрема інтенсивно формуються інтереси, потреби, збільшуються пізнавальні здібності дитини (З.І. Істоміна, 1981, А.Л. Венгер, Г.А. Цукерман, 2001, О.Я. Кібальник, 2006, О.А. Томенко, 2006, Л.В. Волков, 2008).

Спеціалісти звертають увагу на необхідність кардинальної перебудови навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів, впровадження інноваційних підходів в систему навчання з урахуванням психофізіологічних закономірностей розвитку дитини.

Загальнотеоретичні основи інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів представлені в роботах В.С. Лазарева (2002), Л. Ващенко (2004), Л.І. Даниленко (2004), Т. Сиротенко (2005).

Створення нових освітніх технологій в початковій школі відображені в працях Л.В. Занкова (1975), Ш.А. Амонашвілі (1982), В.В. Давидова (1986), Д.Б. Ельконіна (1996).

Методологія та конкретні шляхи підвищення ефективності системи фізичного виховання молодших школярів здійснюється у наступних напрямках: вдосконалення нормативної бази (І. Бакіко, 2002, М.М. Булатова, О.Т. Литвин, 2003, Т.Ю. Круцевич, 2006); перегляд критеріїв ефективності системи фізичного виховання (О.С. Куц, 2002, В.М. Платонов, 2006, М.М. Булатова, 2007); розробка концепції системи фізичного виховання (Ю.А. Копилов, Г.Б. Мейсон, 1990, М.Л. Бокарев, 1991, О.Д. Дубогай, 2005, В.К. Бальсевич, 2006, Л.І. Лубишева, 2007, В.П. Лук'яненко, 2007); вдосконалення системи оцінки фізичної підготовленості (Т.Ю. Круцевич, 2006, О.В. Давиденко, 2007, В.В. Білецька, 2008, І.А. Тях, 2008); обґрунтування змісту фізкультурно-оздоровчих занять (О. Кругляк, 2000, А.В. Віндюк, 2002, І.І. Вовченко, 2003, О.В. Шиян, 2004, Г.М. Максименко, 2004; О.Д. Дубогай, 2005, В.П. Семененко, 2005, О.О. Власюк, 2006, Р.Р. Pangrazi, 2007, Н. Карачевська, 2007, С. Nopper, В. Fisher, К.Д. Munoz, 2008); організаційно-методичне забезпечення фізкультурно-оздоровчих занять (І.О. Когут, 2003, В. Кашуба, 2006, Н.М. Гончарова, 2008, Ю.Ю. Борисова, 2009).

Одним з пріоритетних завдань системи фізичного виховання є впровадження особистісно-орієнтованої моделі формування у дітей знань та навичок здорового способу життя, усвідомленого відношення до

реження здоров'я. Дана проблема розкрита в роботах Т. Круцевич (1999), О. Коломієць (2002), А. Кучерова (2002), Д. Солопчука (2003), Зубаль (2004), О.Д. Дубогай (2005), Б.М. Шияна (2006).

Існуючі підходи формування теоретичних знань з основ здорового способу життя не завжди враховують психофізіологічні особливості витку і інтереси дітей молодшого шкільного віку. Тому пошук сучасних інноваційних підходів до процесу формування теоретичних знань є необхідною складовою фізкультурної освіти, яка значною мірою впливає на залучення дітей до занять фізичною культурою.

Аналіз наукових досліджень з проблеми вдосконалення культурно-оздоровчої роботи показав відсутність комплексного підходу розробки інноваційних підходів та сучасних педагогічних технологій організації системи фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах, що і обумовило актуальність дисертаційного дослідження. Розв'язання даної проблеми представляє теоретичне і практичне значення для вдосконалення системи фізичного виховання.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно зі “Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001-2005 рр.” Державного комітету з питань туризму, спорту і туризму України у межах теми 2.1.6. “Науково-методичні підходи до побудови системи фізичного виховання дітей шкільного віку”, номер державної реєстрації 0101U001887 та згідно зі “Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр.” Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту у межах теми 3.1.3. “Організаційно-педагогічні умови оптимізації роботи фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх школах”, номер державної реєстрації 0106U011724. Роль автора полягає у вивченні даними темами, науковому обґрунтуванні науково-методичних підходів до побудови системи фізичного виховання дітей шкільного віку, застосуванні сучасних інноваційних технологій фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, узагальненні результатів досліджень інновацій.

Мета дослідження – розробка концепції проектування інноваційних технологій фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах для формування мотивації до занять фізичною культурою і підвищення свідомого ставлення до індивідуального здоров'я, підвищення фізичного стану дітей молодшого шкільного віку.

Завдання:

1. Дослідити стан проблеми організації фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку по збереженню і зміцненню здоров'я за даними наукових джерел.

2. Визначити ефективність функціонування системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, щодо вирішення оздоровчих, освітніх та виховних завдань.

3. Визначити науково-педагогічні засади удосконалення системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку у сучасних умовах, на основі аналізу фізичного стану та мотивації дітей до занять фізичною культурою та спортом.

4. Обґрунтувати теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

5. Розробити варіанти моделей інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей молодшого шкільного віку.

6. Розробити концепцію втілення інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу роботу з молодшими школярами в загальноосвітніх навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – система фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – структура та зміст інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Методологічною основою даної роботи є ідея створення концепції проектування інноваційних технологій фізкультурно-оздоровчої роботи, яка спрямована на формування у дитини мотивації до занять фізичною культурою і спортом, свідомого ставлення до індивідуального здоров'я, підвищення фізичного стану дітей молодшого шкільного віку. Сама особистість розглядається як складний біосоціальний феномен, який проявляється в її духовній сутності, що пов'язана з розвитком особистісних якостей, які можуть бути реалізовані через усвідомлену рухову діяльність, побудовану згідно із закономірностями розвитку фізичних (Л.В. Волков, 1988, А.А. Гужаловський, 1988, Л.П. Матвеев, 2005, В.К. Бальсевич, 2006) і духовних (пізнавальних, комунікативних, естетичних) якостей (Б.Г. Ананьєв, 1968, Д.А. Леонтьєв, 1997, С.Л. Рубінштейн, 1999).

Теоретичну основу роботи складають концепції про потребово-мотиваційну структуру особистості (Р.С. Немов, 1997, А.І. Леонтьєв, 1999, Т.Ю. Круцевич, 2004), вікові психофізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку (А. Валлон, 1967, І.А. Аршавський, 1982, А.В. Петровський, 1990), адаптацію дітей до фізичних навантажень (С.М. Громбах, 1978, І.В. Мурахов, 1989, Л.В. Волков, 1988, Д.А. Фарбер, 1990, А.Г. Хріпкова, 1990, А.А. Гужаловський, 1993), педагогічні системи фізичного виховання (Ю.А. Копилов, Г.Б. Мейсон, 1990, Ю.Ю. Бокарев, 1990, О.Д. Дубогай, 2005, В.К. Бальсевич, 2006, Л.І. Лубишева, 2007, Г.Б. Кряж, 2007, В.П. Лук'яненко, 2009), інноваційну діяльність загальноосвітніх навчальних закладів (В.С. Лазарев, 2002, Л.І. Лубишева, 2002, Л.І. Даниленко, 2004, Г. Сиротенко, 2005, Л. Ващенко, 2009).

Основою інтегративного пізнання нами обрано системний підхід, методологічною основою якого є категорія “цілого”. Це дає можливість

розглядати фізичне виховання як цілісну систему, що має властивості, які відсутні у окремих її компонентах.

Методи дослідження: вивчення та аналіз літературних джерел та документальних матеріалів; анкетування; педагогічне спостереження; хронометраж; соматометричні, соматоскопічні, функціональні методи дослідження; педагогічне тестування; експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я; педагогічний експеримент; психодіагностичні методи; методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів:

Вперше:

- обґрунтована та розроблена концепція проектування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку, структурними елементами якої є мета, завдання, засоби, стратегія її реалізації та кадрове забезпечення навчально-виховного процесу;

- формування теоретичних знань здійснюється у поєднанні з руховою діяльністю в системі інтегрованих уроків фізичної культури на основі розвитку творчої активності особистості, прагнення до активної участі дитини у навчальному процесі з використанням принципу розвиваючого навчання;

- науково обґрунтовані організаційно-методичні підходи та технологія сюжетних уроків фізичної культури, які спрямовані на підвищення емоційної насиченості, індивідуальне сприйняття навчального матеріалу, підвищення рівня загальних знань, максимальну різноманітність форм, методів та засобів фізичного виховання, створення оптимальних умов для розвитку творчого потенціалу учнів;

- розроблена програма реалізації міжпредметних зв'язків, яка дає можливість засобами фізичної культури знайомити дітей з довкіллям, набувати життєво необхідних навичок, вирішувати ситуаційні і творчі завдання, пізнавати нові сфери діяльності людини;

- представлена інноваційна програма самостійних занять фізичними вправами у вигляді казкових подорожей у зошиті "Вперед, до джерела здоров'я", яка створена на основі оздоровчої педагогіки пізнавально-рухового навчання;

- розроблена інноваційна програма щодо взаємодії сім'ї і школи для залучення батьків до співпраці, що сприяє фізичному вихованню дітей молодшого шкільного віку.

Доповнено дані про вікові особливості, мотивацію дітей до занять фізичною культурою і спортом, стан рухової активності, рівень фізичного розвитку, соматичного здоров'я, взаємозв'язок між рівнем соматичного здоров'я і фізичною підготовленістю та рівнем пізнавальних процесів.

Розширено дані про функціонування системи організації фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.

Практична значущість роботи полягає у втіленні інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи, сучасних педагогічних

технологій в систему роботи загальноосвітніх навчальних закладів, які сприятимуть підвищенню ефективності системи фізичного виховання.

Результати досліджень впроваджені у навчальний процес з фізичного виховання 523 загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровської області, що підтверджується актом впровадження Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Всі основні положення дисертації покладені в основу вдосконалення навчальних дисциплін “Теорія і методика фізичного виховання”, “Сучасні педагогічні технології”, “Інноваційні технології фізичного виховання”, навчальних програм з “Теорії і методики фізичного виховання” для аспірантів, програм навчально-методичних семінарів для підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів, про що є акти впровадження.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, Львівського державного університету фізичної культури, Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Особистий внесок здобувача полягає у виборі напрямку дослідження, постановці проблеми, вивченні методології дослідження, визначенні мети, об’єкта, предмета дослідження, проведенні педагогічного експерименту, систематизації фактичного матеріалу, теоретичному обґрунтуванні і експериментальній перевірці інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи, інтерпретації отриманих даних, формулюванні висновків, написанні тексту дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення доповідалися на Міжнародних конгресах: “Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх” (Київ, 2000; Москва, 2003; Київ, 2005); Міжнародних конференціях: “Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації” (Дніпропетровськ, 2005, 2006, 2007, 2008); “Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я в сучасному суспільстві” (Луцьк, 2002); “Молода спортивна наука України” (Львів, 2001, 2004, 2008); “Актуальні проблеми розвитку руху “Спорт для всіх” у контексті Європейської інтеграції України” (Тернопіль, 2004); “Фізична культура, спорт та здоров’я нації” (Вінниця, 2001, 2004); “Наукове обґрунтування фізичного виховання, спортивного тренування і підготовки кадрів з фізичної культури і спорту” (VIII, IX наукові сесії Мінськ, 2005, 2006); “Теорія фізичного виховання і теорія фізичної культури: Основи і перспективи розвитку”, яка присвячена 100-річчю А.Д. Новікова (Москва, 2006); “Фізичне виховання і спорт в системі освіти як фактор фізичного і духовного оздоровлення нації” (Мінськ, 2008); Всеукраїнських конференціях “Шляхи оптимізації вищої фізкультурної освіти” (Дніпропетровськ, 2003); “Основні напрямки розвитку фізичної культури,

спорту та фізичної реабілітації в Україні” (Дніпропетровськ, 2004); “Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання” (Львів, 2004); “Використання різних форм та методів фізкультурно-оздоровчої роботи для популяризації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в загальноосвітніх навчальних закладах” (Дніпропетровськ, 2008).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у монографії, 48 наукових працях, з них 24 у спеціалізованих фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота викладена на 470 сторінках, ілюстрована 21 рисунком, містить 41 таблицю і складається із переліку умовних скорочень, вступу, шести розділів, практичних рекомендацій, висновків, додатків, списку використаної літератури. У бібліографії подано 439 джерел, з них 53 публікації зарубіжних авторів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дисертації, визначено зв'язок роботи з науковими планами, темами, з'ясовано мету, задачі, об'єкт, предмет, методологію, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, визначено особистий внесок здобувача, надано інформацію про апробацію результатів дослідження та публікації автора.

У першому розділі “Сучасний стан фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми молодшого шкільного віку в загальноосвітніх навчальних закладах” проведено теоретичний аналіз літературних джерел для вивчення проблеми вдосконалення системи фізичного виховання молодших школярів. Зокрема визначено проблемне поле, до якого входить таке питання, як комплексний підхід до вирішення проблеми збереження здоров'я шляхом наукового обґрунтування та розробки інноваційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми молодшого шкільного віку.

Аналіз наукових джерел показав, що існуюча концепція фізичного виховання застаріла, потребує нового трактування організації навчально-педагогічного процесу, мети, завдань фізичного виховання з урахуванням соціально-економічних тенденцій розвитку суспільства.

Дослідники (Т.Ю. Круцевич, 2007, О.Т. Литвин, М.М. Булатова, 2006, В.В. Білецька, 2007, І.А. Тюх, 2008) вказують на відсутність науково-обґрунтованої системи нормативних оцінок фізичної підготовленості школярів та звертають увагу на погіршення стану здоров'я та фізичної підготовленості школярів.

При цьому молодший шкільний вік виступає основним періодом набуття соціального досвіду, зокрема, формування орієнтацій на здоровий спосіб життя, що є передумовою функціонування механізмів розвитку

особистості та організації її життєдіяльності.

Значна кількість досліджень присвячена вдосконаленню організаційної структури педагогічного управління. За результатами проведеного аналізу встановлено, що попри наявності великої кількості досліджень, які стосуються пошуку засобів підвищення ефективності фізичного виховання молодших школярів, основною проблемою залишається пошук інноваційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи, реалізації завдань, які потребують перебудови свідомості людини, мобілізації її життєвих ресурсів, усвідомлення необхідного дотримання здорового способу життя та вироблення особистої позиції щодо зміцнення стану свого здоров'я впродовж всього життя, з урахуванням інтересів та вікових особливостей дітей.

У другому розділі **“Методи та організація дослідження”** розкрито сутність використання методів дослідження, подано загальні відомості про контингент випробуваних.

Ефективність функціонування системи фізичного виховання визначалась за результатами педагогічного спостереження, анкетування дітей, батьків, вчителів фізичної культури та показників фізичного стану за допомогою використання таких методів: соматометричні, соматоскопічні, функціональні методи дослідження; педагогічне тестування; експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я.

Розробка моделей інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи проводилася на основі результатів психодіагностичних методів та педагогічного експерименту.

Обробка результатів дослідження проводилась з використанням методів математичної статистики.

Дослідження здійснювалося в декілька етапів.

Перший етап (1999-2000 рр.) був присвячений визначенню теоретико-методологічного підходу до аналізу предмета та об'єкта дослідження. Проведено вивчення літературних джерел та документальних матеріалів за темою дисертації для визначення стану проблеми в системі фізичного виховання.

На другому етапі (2001-2002 рр.) визначалась ефективність функціонування системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Нами досліджувався досвід організації фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах різного типу.

Був здійснений аналіз професійної діяльності вчителів, який проводився за результатами анкетування 66 вчителів фізичної культури для визначення їх готовності до інноваційної діяльності.

Для вивчення ставлення батьків до фізичної культури, від яких також залежить стан функціонування системи фізичного виховання, було проведено анкетування 110 батьків дітей молодшого шкільного віку.

Третій етап (2003-2004 рр.) мав на меті визначити науково-педагогічні засади удосконалення системи фізичного виховання на основі

аналізу фізичного стану та мотивації дітей молодшого шкільного віку до занять фізичною культурою та спортом.

Для визначення пріоритетів, мотивів та інтересів дітей було проведено анкетування 291 дитини молодшого шкільного віку. Отримані дані дозволили визначити напрямки та підходи щодо формування мотивації дітей до занять фізичною культурою і спортом.

Аналіз професійної діяльності вчителів проводився на основі відповідей 66 вчителів фізичної культури за анкетою В.С. Лазарева (2002).

Дослідження фізичного стану проводилось у загальноосвітніх школах №№ 33, 35, 66, в НВК № 28 м. Дніпропетровська. В дослідженні взяли участь 558 дітей молодшого шкільного віку.

Вивчення рівня рухової активності проводилось на основі аналізу добової рухової активності за Фремінгемською методикою. Було протестовано 50 дітей віком 6 років і 157 дітей – 7 років.

Отримані дані про стан організації фізкультурно-оздоровчої роботи, інтереси, мотиви, рівень здоров'я дітей молодшого шкільного віку дозволив визначити основні напрямки вдосконалення системи фізичного виховання і науково обґрунтувати інноваційну програму розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи з використанням сучасних інноваційних технологій.

Четвертий етап (2005-2006 рр.) був присвячений обґрунтуванню теоретико-методичних засад інноваційних технологій в системі фізичного виховання.

Розроблена система формування теоретичних знань з предмету “Фізична культура” з використанням спеціально розроблених зошитів для учнів 1 класу – “Спортивна абетка”, 2 класу – “Разом з Фізкультуркіним”, 3 класу – “Фізкультуркін у спортивній країні”, 4 класу – “Спортивний клуб Фізкультуркіна” та система інтегрованих уроків. Оцінка теоретичних знань проводилась за допомогою розробленої комп'ютерної програми.

В тестуванні взяло участь 112 дітей експериментальної групи (1 клас – 20 дітей; 2 клас – 32 дитини; 3 клас – 29 дітей; 4 клас – 31 дитина), 112 дітей контрольної групи (1 клас – 27 дітей; 2 клас – 28 дітей; 3 клас – 27 дітей; 4 клас – 30 дітей).

Протягом 2005-2006 рр. впроваджена методика формування міжпредметних зв'язків. Проведено спостереження 241 уроку фізичної культури (121 – до експерименту, 120 – після експерименту).

Науково обґрунтовані сучасні підходи щодо проведення уроку фізичної культури. Розроблена методика використання елементів бадмінгону в урочних формах занять для підвищення функціональних можливостей організму дітей перевірена в умовах педагогічного експерименту в ЗШ № 46 м. Дніпропетровська (всього 293 особи; з них 147 хлопчиків та 146 дівчаток).

Запропоновані організаційно-методичні підходи щодо проведення сюжетного уроку фізичної культури, формування пізнавальних процесів засобами фізичного виховання.

Науково обґрунтована система самостійних занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку (в експерименті взяло участь 265 дітей), взаємодії сім'ї і школи.

П'ятий етап (2007-2008 рр.) був спрямований на розробку варіантів моделей інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи дітей молодшого шкільного віку.

Розроблена концепція втілення інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу роботу, яка була перевірена в умовах педагогічного експерименту. Був проведений аналіз отриманих результатів за показниками стану соматичного здоров'я, захворюваності, рівня фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку.

Шостий етап (2009 р.). На даному етапі здійснено обробку отриманих даних за допомогою методів математичної статистики, аналіз та обговорення результатів, оформлення дисертаційної роботи.

Організація та проведення етапних досліджень, використання наукових підходів дозволили обґрунтувати сучасну модель фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, яка спрямована на формування інтересу до занять фізичною культурою та підвищення рівня здоров'я.

Третій розділ **“Ефективність функціонування системи фізичного виховання на основі визначення фізичного стану дітей молодшого шкільного віку”**. Аналіз критеріїв ефективності системи фізичного виховання дає можливість її вдосконалення і втілення сучасних інноваційних технологій. Вчені (А.Г. Щедрина, 1989, Г.Л. Апанасенко, 1993, Т.Ю. Круцевич, 1999, 2005) основним критерієм вважають фізичний стан дітей, який залежить від розвитку фізичних якостей і рухової активності.

У даному розділі викладено результати дослідження рівня рухової активності, фізичної підготовленості та фізичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку протягом 2003 і 2007 рр.

Для визначення змін у структурі рухової активності протягом навчання ми провели порівняльний аналіз добової рухової активності дітей 6 та 7 років (рис. 1).

Як показують дослідження, від 6 до 7 років кількість годин, що витрачаються на середній і високий рівні рухової активності мають тенденцію до зниження. У 6 років на середній рівень витрачається 2 год. 10 хв. (9,1%), на високий – 40 хв. (2,6%), а в 7 років на середній 1 год. 7хв. (7,35%), на високий – 20 хв. (1,05%). Найбільша кількість годин витрачається на базовий (44,5% – у 6 років, 39,4% – у 7 років).

Збільшується кількість годин, що витрачаються на сидячий рівень з 7,1 % у 6 років до 20,5 % у 7 років та малий рівні фізичної активності з 26,1 % у 6 років до 31,7 % у 7 років, що пов'язано зі збільшенням кількості оків та домашніх завдань, а кількість часу на організовані форми зкультурно-оздоровчої роботи від 1 до 4 класу зменшується.

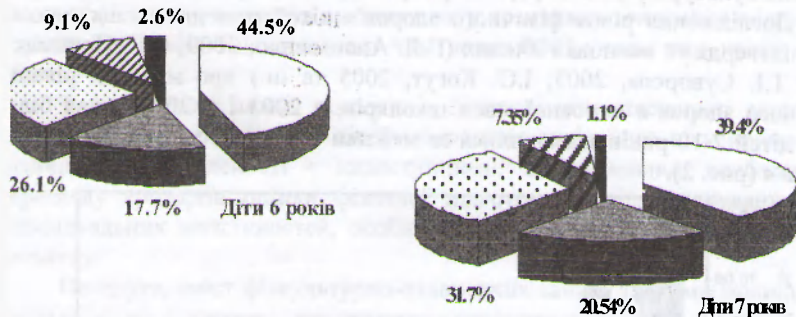

Рис. 1. Показники рухової активності дітей 6 та 7 років:

□ – базовий; ▨ – сидячий; ▩ – малий; ▤ – середній; ■ – високий

Отримані результати вимірювань антропометричних характеристик орфологічного статусу обстежених дітей та їх аналіз дозволяють констатувати, що контингент випробуваних за своїм фізичним розвитком за всіма показниками відповідає середній віковій нормі для школярів цього віку. Згідно думки вчених (Г.Л. Апанасенко, 2003; Т.Ю. Круцевич, 2005) тільки функціональні показники, що знаходяться вище середнього рівня генеральної сукупності випробуваних відносяться до безпечного рівня фізичного здоров'я.

Так, дослідження масо-зростового індексу Кетле у дітей в різні роки показує, що у 2003 році тільки хлопчики 8 та 9 років мали середній рівень індексу Кетле, у той час як хлопчики 7 та дівчата 8, 9 років належать до нижче середнього рівня, дівчата 7 років – до низького. У 2007 році тільки хлопчики і дівчата 9 років мали індекс фізичного розвитку вище середнього, в інших віково-статевих групах показники були на нижче середньому рівні.

Треба звернути увагу на показники життєвого індексу, який побічно свідчить про функціональні можливості системи зовнішнього дихання. У хлопчиків практично всіх вікових груп у 2003 році цей показник виходив за межі безпечного рівня фізичного здоров'я. Аналогічну тенденцію спостерігаємо у досліджуваних групах дівчат.

Зіставлення показників сили кисті сильнішої руки залежно від маси тіла дітей 7-9 років у 2003 році приводить до висновку про низький рівень розвитку сили кістякової мускулатури. Кількість хлопчиків 7 років, які мають нижче середнього рівень складає 37,0 %, 8 років – 52,0 %, 9 років – 7,9 %; дівчаток – 53,3 %, 47,1 %, 37,5 % відповідно.

Така ж тенденція відмічається у 2007 році.

Аналіз показників фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку свідчить, що значна кількість дітей знаходиться нижче межі середнього рівня, що вимагає корекції фізичного розвитку дітей засобами фізичної культури у різних формах фізкультурно-оздоровчих занять.

Дослідження рівня фізичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку підтверджує висновки вчених (Г.Л. Апанасенко, 2009; С.Г. Приймак, 2002, Т.І. Суворова, 2003; І.О. Когут, 2005 та ін.) про низький рівень фізичного здоров'я основної маси школярів, в 2003 і в 2007 роках біля 90 % дітей 7-10 років знаходилися за межами безпечного рівня фізичного здоров'я (рис. 2).

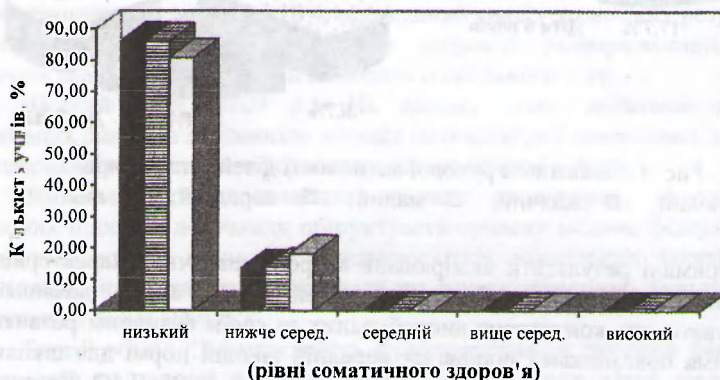

Рис. 2. Відсоткове співвідношення рівнів здоров'я хлопців 7-9 років, що обстежувалися у 2003 році:

■ – 7 років; ▣ – 8 років; □ – 9 років

Тестування фізичної підготовленості дітей дозволило дослідити вплив різних форм фізичного виховання на гармонійний розвиток основних фізичних якостей.

За нашими висновками, найбільш вразливими сторонами фізичної підготовленості школярів є розвиток витривалості. Як у хлопчиків, так і у дівчаток від 62 до 79 % налічується кількість тих, хто має оцінки "1" і "2" бали. На другому місці йде розвиток гнучкості, у хлопчиків кількість незадовільних оцінок сягає від 40 % у 7 років до 48,2 % у 9 років, а у дівчат – від 33,3 % до 43,7 % відповідно.

У дівчат відмічається низький розвиток дуже важливої для них якості – сили м'язів черевного пресу. Від 33 % до 53 % учениць 7-9 років мають незадовільні оцінки у тесті "піднімання тулуба в сід за 1 хв."

Найбільша кількість позитивних оцінок виявлена в тестах на координацію – у дівчаток до 85 % і у хлопчиків до 63 %; на силову витривалість – у хлопчиків від 30 % до 60 %.

Тенденції дисгармонійного розвитку фізичних якостей молодших школярів співпадають у дослідженнях як у 2003 р., так і 2007 р., що свідчить про недосконалість сучасних програм фізичної культури у початковій школі.

Аналіз взаємозв'язку рівнів фізичної підготовленості (РФП) з рівнями фізичного здоров'я показав певну позитивну тенденцію між ними у дітей 7-9 років. Виявлено, що чим вище РФП учнів, тим краще їхнє фізичне здоров'я.

Таким чином, аналіз показників фізичної підготовленості свідчить, по-перше, що для більшості дітей молодшого шкільного віку нормативи фізичної підготовленості є недоступними, що зумовлює необхідність перегляду критеріїв оцінки фізичної підготовленості з урахуванням їх індивідуальних можливостей, особливостей фізичного стану та вікового розвитку.

По-друге, зміст фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми молодшого шкільного віку вимагає використання диференційованого підходу при плануванні фізичних навантажень з урахуванням рівня фізичного здоров'я дітей.

Отримані дані про деякі показники фізичного стану дітей молодшого шкільного віку дають підставу визнати необхідність вдосконалення та втілення інноваційних підходів в систему організації фізкультурно-оздоровчої роботи з метою формування свідомого ставлення до занять фізичною культурою і спортом, покращення здоров'я та фізичної підготовленості дітей.

Четвертий розділ “Теоретико-методологічні засади проектування концепції інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах”.

Внаслідок нових тенденцій в освіті в галузі фізичної культури і спорту поставлені завдання, рішення яких залежить від розробки і обґрунтування інноваційних технологій, механізмів їх втілення в практику загальноосвітніх шкіл.

Школи, які орієнтовані на зміни, завдяки появі нововведень отримують можливості та стимули для свого розвитку.

Концепція проектування інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи спрямована на всебічний розвиток особистості шляхом навчання та виховання і ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах:

- демократії – ключова стратегія полягає в тому, щоб організація, шляхи прийняття рішень, структура управління були демократичні, при цьому надаються можливості і заохочується участь всіх учасників проекту;
- справедливості та рівності – програма повинна бути створена для всіх соціальних груп з урахуванням особливих потреб кожного учня;
- прозорості – всі учасники проекту чітко повинні знати мету, засоби її досягнення, структуру і межі компетентності;

- гуманізму – формування свідомого ставлення до обов'язків людини і виховання громадянина України;

- інтегративності – полягає в єдності навчання і виховання на засадах гуманізму;

- науковості – передбачає втілення інноваційних технологій на основі сучасних наукових досягнень;

- законності – дотримання законодавчих актів, відповідальності перед законом, реалізація прав учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;

- системності – школа розглядається як система, комплекс взаємопов'язаних компонентів, які утворюють нову інтегративну якість.

Проектування інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи передбачає врахування загальних принципів теорії фізичного виховання: принцип гармонійного розвитку особистості; принцип зв'язку з життєдіяльністю; принцип оздоровчої спрямованості.

А також загальнометодичних принципів: свідомості; активності; індивідуалізації.

Розвиток фізкультурно-оздоровчої роботи можна визначити як процес якісних змін у компонентах, які її складають, а також її структури, внаслідок чого створюється можливість досягти більш високих результатів. Проектування інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи дозволило визначити ознаки реальних змін у діяльності закладів освіти, рівні інноваційного процесу, функції інноваційної програми.

Таким чином, інноваційний процес визначає зміни, які мають новизну, потенціал підвищення ефективності процесу в цілому або якихось інших чинників; здатність забезпечити довгостроковий корисний ефект, узгодження з іншими нововведеннями.

Нами науково обґрунтована структура інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи, яка включає проблеми, на рішення яких вона зорієнтована: мету, проект майбутньої системи фізкультурно-оздоровчої роботи, нововведення, за рахунок впровадження яких передбачається вирішити проблеми, кадрове та ресурсне забезпечення, стратегічний план дій.

Для визначення проблем, на рішення яких зорієнтована інноваційна програма фізкультурно-оздоровчої роботи, нами проведено анкетування вчителів фізичної культури, яке дало і можливість з'ясувати шляхи впровадження інноваційних технологій. 30 % вчителів вказали на те, що потребує невеликих змін контроль і оцінка результатів діяльності, 35,6 % відповіли, що потребують помірних змін навчальні плани, методи навчання і виховання, кадровий потенціал, 35,4 % вважають, що потребують великих змін навчальні програми, організація навчально-виховного процесу, мотиваційне середовище.

Сучасні тенденції розвитку системи фізичного виховання обумовили визначення мети інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи,

яка полягає у формуванні фізично розвиненої особистості, здатної реалізувати творчий потенціал, активно використовувати фізичну культуру для зміцнення і збереження здоров'я, усвідомленого ставлення до формування власного здоров'я, захисту від несприятливих природних і соціальних факторів.

Таким чином, проектування інноваційної програми показало, що для втілення інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи необхідно:

- зробити корекцію навчальної програми з предмету “Основи здоров'я і фізична культура”;

- зробити корекцію навчальних планів;

- вдосконалити організацію навчально-виховного процесу – нові підходи до планування режиму дня, проведення основних форм фізкультурно-оздоровчої роботи в режимі дня, уроків фізичної культури, системи позакласної роботи;

- визначити підходи щодо забезпечення фізичної досконалості і здоров'я шляхом комплексного вирішення педагогічних, медичних і соціальних питань;

- визначити нові підходи до використання методів навчання і виховання, зосередження не на тому, щоб вчити, а на тому, щоб вчитися і використовувати активні методи навчання з формуванням позитивної ідеї на здоровий спосіб життя;

- вдосконалити систему контролю і оцінку результатів діяльності;

- створити систему заходів для підвищення знань батьків, як важливого компоненту формування здоров'я дітей;

- розробити систему заходів з підвищення рівня кадрового забезпечення.

Основу розробки інноваційної програми складало покращення всіх складових здоров'я – психічного, фізичного і соціального, які забезпечені системою сучасних форм фізкультурно-оздоровчої роботи і створення умов для формування особистості.

Фізичне здоров'я забезпечується цілісною системою, яка передбачає втілення фізкультурно-оздоровчих занять за основною програмою, а також додаткових занять “за вибором” (на яких діти згідно з інтересами і віковими особливостями займаються різними видами спорту), фізкультурних хвилинок різної спрямованості, рухливих перерв, спортивного часу у групах подовженого дня, самостійних занять фізичними вправами, прогулянок на свіжому повітрі з використанням рухливих ігор, фізкультурно-спортивних свят, спортивних змагань, занять у спортивних секціях.

Система побудована таким чином, щоб всі діти мали можливість займатися фізичними вправами. Особлива увага приділяється дітям, які мають відхилення в стані здоров'я і відвідують заняття в спеціальних медичних групах. Слід відзначити, що використання різних форм фізкультурно-оздоровчих занять передбачає втілення інноваційних підходів до їх проведення.

Для покращення психічного здоров'я створена "Психологічна служба школи", яка вирішує питання психопрофілактики, попередження нервово-психічного перевантаження, пов'язаного з навчанням, гострого та негативного стресового стану, підвищення адаптивних можливостей школярів.

Для формування соціального здоров'я створена система заходів, які пов'язані з вирішенням завдань по впровадженню здорового способу життя, підвищенню рівня знань батьків, керівників, вчителів та дітей, всіх учасників педагогічного процесу (рис. 3).

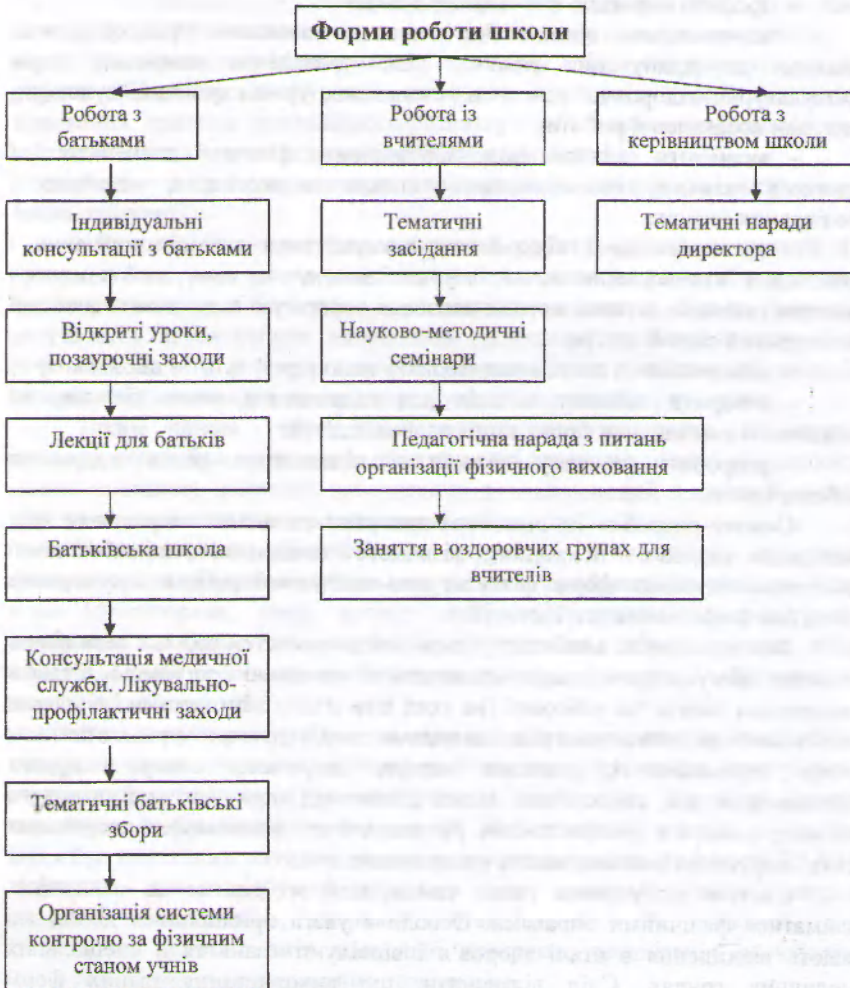

Рис. 3. Форми роботи школи по формуванню основ здорового способу життя

У п'ятому розділі **“Сучасні педагогічні технології як основа реалізації концепції інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи та її ефективність”** розкривається зміст інноваційно-педагогічних технологій, спрямованих на формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом, удосконалення навчально-виховного процесу, який включає розробку сучасних методів навчання і виховання в системі фізкультурно-оздоровчих занять, реформування змісту умов взаємодії сім'ї і школи.

У рамках реалізації концепції інноваційних програм фізкультурно-оздоровчої роботи дітей молодшого шкільного віку розроблено та впроваджено у практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів сучасні педагогічні технології, які спрямовані на вирішення основних проблем і досягнення мети інноваційної програми. Втілення окремих педагогічних технологій передбачало перевірку ефективності розробленої регіональної навчальної програми **“Фізична культура”**, технології формування теоретичних знань з предмету **“Фізична культура”**, розробки сучасних підходів до проведення уроків фізичної культури, мотивації до самостійних занять фізичними вправами, програми взаємодії сім'ї і школи.

Однією із важливих проблем є удосконалення навчальної програми з фізичної культури, яка багато в чому визначає ефективність функціонування системи фізичного виховання.

Аналіз діючої програми показує, що існує невідповідність між змістом навчального матеріалу та інтересами і мотивами дітей до занять фізичною культурою і спортом, критеріїв оцінки фізичної підготовленості індивідуальним можливостям і особливостям фізичного стану дітей. Розробка та впровадження регіональної програми з предмету **“Фізична культура”** з 2002 по 2007 роки дозволили визначити основні напрямки оновлення змісту початкової освіти з фізичної культури:

- корекція розподілу навчальних годин для проходження основних розділів програми з урахуванням місцевих умов та вікових особливостей дітей;

- удосконалення контролю за успішністю дітей з використанням оцінювання за 12-бальною системою для основної та підготовчої груп;

- використання вправ оздоровчої спрямованості в системі уроків фізичної культури;

- розширення змісту теоретичного матеріалу, що дає можливість отримати знання з основ олімпійського руху, історичних аспектів розвитку фізичної культури і спорту у Дніпропетровській області;

- запропонована комп'ютерна програма оцінки теоретичних знань з предмету **“Фізична культура”**;

- корекція змісту навчального матеріалу з урахуванням вікових особливостей дітей.

Визначення ефективності втілення регіональної програми за результатами анкетування 130 вчителів фізичної культури показало, що 75 % опитаних вчителів віддають перевагу регіональній програмі. При цьому більшість (63 %) відзначають важливість запропонованої програми тестування дітей за 12-бальною системою для основної та підготовчої груп, включення до змісту програми засобів оздоровчої спрямованості з урахуванням вікових особливостей розвитку школярів.

Однією із важливих проблем організації фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах та втілення інноваційних технологій є формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Вплив шкільного виховання на формування мотивації дітей до занять фізичною культурою і спортом – це один з напрямів сучасної концепції фізичного виховання, спрямований на те, щоб домогтися більш високих результатів фізичної підготовленості на основі реалізації принципово нових підходів, засобів, технологій, де головним є зробити активну рухову діяльність більш осмисленою, цілеспрямованою, найбільшою мірою відповідною індивідуальним особливостям кожного, хто цим займається.

Практика роботи загальноосвітніх шкіл свідчить, що процес оволодіння теоретичними знаннями з фізичного виховання, практично не здійснюється.

Основною причиною такого стану є те, що на уроках фізичної культури практично немає часу для засвоєння теоретичних знань, а підручники та навчальні посібники передбачають використання репродуктивного методу опанування теоретичними знаннями. Даний підхід не повною мірою враховує психологічні та вікові особливості розвитку дітей, їх інтереси і потреби в заняттях фізичною культурою і спортом.

Нами запропоновано новий підхід, в якому система формування теоретичних знань спрямована, перш за все, на реалізацію основної мети – виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності.

Створення науково-обґрунтованого підходу до формування теоретичних знань передбачає дотримання всіх вищезазначених соціальних і загальнометодичних принципів теорії фізичного виховання.

Нові підходи до формування теоретичних знань спрямовані на вирішення наступних завдань:

1. Формування інтересу і мотивації дітей до занять фізичною культурою і спортом.

2. Сприяння формуванню особистості та індивідуальності у взаємозв'язку з руховою активністю та засобами, які спрямовані на формування інтелектуальної сфери.

3. Підтримання, розвиток індивідуальності дитини, виховання механізмів самореалізації, самовиховання, які потрібні для становлення особистості в процесі рухової діяльності.

4. Визначення ефективних засобів психолого-педагогічного впливу на формування здорового способу життя у системі “сім’я - школа”.

5. Сприяння покращенню здоров’я учнів за рахунок збільшення рухової активності, втілення різних форм фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять.

6. Формування емоційної сфери, творчих здібностей, самостійності у процесі створення ігрових ситуацій і отримання задоволення від занять фізичною культурою і спортом.

Ознайомлення дітей з теоретичним матеріалом треба проводити в ігровій формі з активною участю учня в процесі оволодіння знаннями. Для цього нами розроблені зошити з фізкультури для учнів 1 класу “Спортивна абетка”, для учнів 2 класу – “Разом з Фізкультуркіним”, для учнів 3 класу – “Фізкультуркін у Спортивній країні”, для учнів 4 класу – “Спортивний клуб Фізкультуркіна”, які рекомендовані Міністерством освіти і науки України для втілення у навчальний процес.

Для визначення ефективності експериментальної методики формування теоретичних знань нами в умовах НВК № 28 були створені експериментальні групи учнів 1 класу – 30 дітей, 2 класу – 32 дитини, 3 класу – 29 дітей, 4 класу – 31 дитина та контрольні групи 1 класу – 28, 2 класу – 31, 3 класу – 30, 4 класу – 29 дітей. В експериментальних групах діти опановували теоретичні знаннями з використанням зошитів в системі інтегрованих уроків фізичної культури. В контрольній групі – підвищували рівень теоретичних знань в процесі уроків фізичної культури.

При формуванні теоретичних знань необхідно враховувати результати сучасних досліджень (О. Коломієць, 2002, М. Зубаль, 2004, В.П. Лук’яненко, 2007), які показують, що дитина не може постійно знаходитися у ситуації отримання готових знань. Вона бажає і вміє, якщо її навчити, бути активною, самостійною в навчально-пізнавальній діяльності, де дитина виступає і формується як особистість. Для цього батьки, вчителі повинні заохочувати її у навчанні.

Цьому сприяє створення таких умов для розвитку особистості:

- можливість реалізації принципу розвиваючого навчання, яке передбачає наявність у дітей не стільки усіх спеціальних знань та умінь, скільки більш складних форм розумової аналітико-синтетичної діяльності, вищого рівня розвитку емоційно-вольових якостей, самостійності, працездатності;

- урахування психофізіологічних особливостей розвитку дитини; при цьому слід урахувати, що центральним показником розумового розвитку у дітей молодшого шкільного віку є сформованість мислення, в основному наочно-образного.

Одним з інноваційних підходів в системі опанування теоретичних знаннями є розробка і впровадження системи інтегрованих уроків фізичної культури. Їх використання обумовлено необхідністю вирішення завдань, які спрямовані як на засвоєння теоретичного матеріалу, так і покращення

фізичного стану дітей. Тому зміст інтегрованих уроків включає поєднання засобів для формування пізнавальної сфери і підвищення рухової активності.

Основним принципом проведення інтегрованих уроків є створення умов для того, щоб дитина ставала діяльним, зацікавленим, активним учасником оволодіння знаннями.

При проведенні інтегрованих уроків ми додержувались принципів розвиваючого навчання, до яких віднесли наступні:

- ставлення до учня як до суб'єкта будь-якого виду діяльності. Педагог повинен повністю признати за дитиною право на особисту думку і індивідуальну лінію розвитку;

- формування об'єкт-суб'єктного стилю взаємовідношень учня з однолітками та викладачами, яке можливо на основі розвитку діалогового способу виконання навчальних завдань;

- організація активної взаємодії учнів з однолітками і створення ситуації взаємозбагачення;

- включення учнів у творчу діяльність і розвиток їх творчих здібностей. Творча діяльність є засобом інтенсивного розвитку інтелектуальних здібностей і особистісних якостей дитини;

- будівництва навчання з опорою на ігрові форми. Використання ігрових форм підвищує зацікавленість і полегшує засвоєння навчального матеріалу.

Вплив заняття на дітей має бути достатньо різнобічним в освітньому, оздоровчому та виховному відношенні. Особливу увагу треба приділяти активності, самостійності, відповідальності і творчому підходу до занять.

Оцінка теоретичних знань здійснювалась з використанням комп'ютерної програми і виявила, що учні експериментальних класів у порівнянні з контрольними мають достовірно ($p < 0,05$) вищі показники знань з предмету "Фізична культура" (табл. 1).

Таблиця 1

Показники комп'ютерного тестування рівня теоретичних знань учнів 1-4 класів (у %) у 2006/2007 н.р.

Класи	Кількість дітей	До експерименту								Кількість дітей	Після експерименту							
		Бали									Бали							
		6	7	8	9	10	11	12	6		7	8	9	10	11	12		
Контрольна група																		
1	28	2,0	9,2	13,2	22,0	18,3	24,7	10,6	28	-	10,0	2,3	23,1	24,6	27,4	12,6		
2	31	-	-	13,8	21,3	34,8	19,5	10,6	31	2,0	8,0	3,6	19,9	31,6	24,3	11,1		
3	30	-	1,6	11,0	12,1	38,7	23,5	13,1	30	3,0	0,8	6,8	13,5	34,5	27,1	14,3		
4	29	-	3,0	10,8	23,2	29,1	17,1	12,8	29	-	6,0	8,1	18,8	30,6	24,1	12,4		
Експериментальна група																		
1	30	6,0	8,8	23,8	16,1	14,5	20,0	10,8	30	4,0	10,1	20,1	14,3	20,6	29,0	18,5		
2	32	3,0	2,1	28,2	27,1	13,5	18,7	10,4	32	-	15,4	25,4	23,6	19,5	24,8	15,3		
3	29	2,0	9,3	16,1	26,6	20,8	16,1	9,1	29	-	6,1	7,3	13,8	29,4	25,9	17,5		
4	31	4,0	3,1	17,6	27,1	22,1	17,4	8,7	31	-	3,7	7,4	30,1	21,8	23,2	13,8		

Інноваційна програма фізкультурно-оздоровчої роботи передбачає реформування навчально-виховного процесу з фізичного виховання в усіх формах фізкультурно-оздоровчих занять з використанням сучасних педагогічних технологій.

Такий підхід, перш за все, вирішує дуже важливе завдання – забезпечення норми рухової активності в межах 16-18 годин на тиждень, яка сприяє мобілізації резервних можливостей дитини, формуванню різноманітних пристосувальних реакцій організму, які спроможні ефективно і повноцінно функціонувати в несприятливих умовах зовнішнього середовища. Модель тижневої рухової активності дітей молодшого шкільного віку представлена на рис. 4.

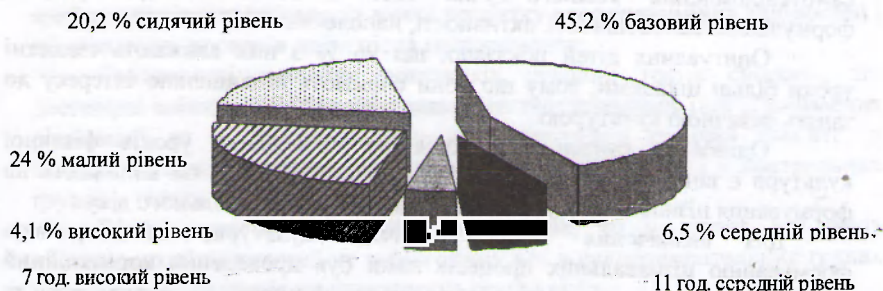

Рис. 4. Модель тижневої рухової активності дітей молодшого шкільного віку

Високий рівень включає: уроки фізичної культури (3 год.), заняття в спортивних секціях (4 год.); середній рівень – ранкову гігієнічну гімнастику (1 год. 10 хв.), рухливі перерви (1 год. 35 хв.), фізкультурні хвилинки (1 год. 15 хв.), самостійні заняття (2 год.), фізкультурно-масові заходи (1 год.), спортивна година в групі подовженого дня (4 год.).

Особлива увага приділялась пошуку інноваційних підходів до організації уроків фізичної культури з дітьми молодшого шкільного віку. В ході уроків необхідно намагатися розкривати інтереси дитини, необхідно допомогти їй як індивідуальності розкрити свій потенціал, внутрішні резерви здоров'я та фізичного стану, дати можливість кожній дитині самовизиритися, бути поміченою, визнаною.

Нові підходи до змісту занять фізичною культурою повинні орієнтувати вчителя не тільки на фізичну підготовленість, але й на розвиток особистості, на індивідуальне сприйняття навчального матеріалу.

Розв'язання цих завдань допускає відхід від жорсткої регламентації занять, підвищення їх емоційної насиченості, максимальної різноманітності форм, методів та засобів фізичного виховання, широкого використання наукових та технічних засобів.

Одним із нових інноваційних підходів є втілення в практику роботи вчителів фізичної культури сюжетних уроків, які забезпечують оптимальні умови для розвитку творчого потенціалу учнів, формування міжпредметних зв'язків.

Планування сюжетного уроку потребує від учителя раціонального розподілу часу на вирішення освітніх завдань (оскільки в ході уроку діти отримують знання з теми сюжету про різні явища природи, сфери діяльності людини) і часу, який відводить учитель на підвищення рухової активності, вивчення рухових дій.

Сюжетні уроки здійснюють соціальний вплив (перш за все, це самоусвідомлення кожного учня себе як особистості), сприяють формуванню самостійності, активності, наполегливості.

Опитування дітей показало, що 96 % з них вважають сюжетні уроки більш цікавими, тому що вони сприяють підвищенню інтересу до занять фізичною культурою.

Одним із сучасних підходів до проведення уроків фізичної культури є використання засобів фізичного виховання, які впливають на формування пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку.

Для визначення засобів фізичної культури, які сприяють формуванню пізнавальних процесів нами був проведений кореляційний аналіз між тестами, які визначають рівень фізичної підготовленості та пізнавальних процесів (мислення, пам'ять, мовлення).

Найбільш високий рівень кореляції був виявлений між показниками тестів "складання орнаменту з кубиків" та "динамічна рівновага" ($r=0,83$). Аналогічний характер взаємозв'язку спостерігається між показниками тесту "ходьба до цілі" з тестом "складання орнаменту з кубиків" ($r=0,70$).

Таким чином, визначення взаємозв'язку між показниками, які характеризують рівень пізнавальних процесів і фізичну підготовленість показав, що вправи, які спрямовані на розвиток координаційних здібностей є пріоритетними для активізації пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку.

Для визначення ефективності використання спеціальних вправ для активізації пізнавальних процесів у тестуванні взяли участь 30 дівчат 9 років і 25 дівчат 8 років, які склали експериментальні групи і 32 дівчинки 9 років, і 24 дівчинки 8 років, які увійшли у контрольну групу.

Нами систематизовані фізичні вправи, які можна використовувати при вивченні різних розділів програми – "Легка атлетика", "Гімнастика", "Основні елементи і поняття спортивних ігор", для формування пізнавальних процесів під час проведення уроків фізичної культури в експериментальних групах.

Широке впровадження знайшли рухливі, а також народні ігри, естафети, вправи ігрового і сюжетно-образного характеру. Враховуючи інтерес та позитивні емоції, які супроводжують виконання запропонованих вправ, ми їх використовували не тільки для вирішення основних завдань уроку, але й для розвитку здібностей до переключення і зосередження уваги, зняття напруги, пробудження інтересу та підвищення настрою.

Діти контрольних груп займалися за загальноприйнятою методикою.

Для оцінки ефективності експерименту формування пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку засобами фізичної культури, ми зробили порівняльний аналіз даних розвитку координаційних здібностей і пізнавальних процесів до та після експерименту.

Статистичні значення показників рухових тестів свідчать, що достовірні зміни ($p < 0,05$) зафіксовані у тестах “ходьба до цілі”, “динамічна рівновага” та у “тестах-вправах для визначення рухової пам’яті” у експериментальних групах. Значні зміни виявлені також і у контрольних групах у тестах “ходьба до цілі” та “динамічна рівновага”.

Щодо розвитку пізнавальних процесів, то у дівчат 8-9 років достовірних відмінностей не зафіксовано, але у експериментальних групах відмічається тенденція до покращення результатів.

Таким чином, наявність значущих кореляційних взаємозв’язків між фізичними здібностями і пізнавальними процесами свідчить про доцільність педагогічних впливів, спрямованих на їх інтегрований розвиток.

До головних вимог стосовно сучасного уроку фізичної культури віднесено здійснення міжпредметних зв’язків. Нами розроблена інноваційна програма реалізації міжпредметних зв’язків, яка включає розробку рухливих ігор та естафет з використанням матеріалу загальноосвітніх предметів, втілення сюжетних уроків фізичної культури, на яких учні ознайомлюються із довкіллям, набувають життєво необхідних навичок, навчаються вирішувати ситуаційні та творчі завдання.

В експерименті взяли участь 38 вчителів фізичної культури 20 загальноосвітніх навчальних закладів м. Дніпропетровська. У експериментальну групу увійшли 20 вчителів, у контрольну – 18 вчителів.

Аналіз визначення ефективності програми міжпредметних зв’язків показав, що до експерименту при проведенні спостереження на 51 % уроках фізичної культури визначено нульовий рівень, 27 % – низький рівень, 17 % – середній рівень, 5 % – високий рівень. Після експерименту визначили 17 % – низький рівень реалізації міжпредметних зв’язків, 60 % – середній рівень, 23 % – високий рівень у експериментальній групі на уроках фізичної культури. У контрольній групі рівень реалізації міжпредметних зв’язків практично не змінився.

Таким чином, можна визначити подібні і неподібні ознаки в проведенні традиційного і інноваційного уроку з фізичної культури.

До схожих ознак традиційного і інноваційного уроків відноситься вирішення освітніх, виховних і оздоровчих завдань; аналогічна структура уроку; обумовленість змісту уроку програмою з фізичної культури; систематичність проведення (3 рази на тиждень); тривалість уроку (45 хв.); дотримання вимог до сучасного уроку фізичної культури, які зазначені в програмі.

У інноваційному уроці вирішуються специфічні завдання – формування пізнавальної сфери через отримання певної системи знань, творчих здібностей, емоційної сфери, виховання механізмів самореалізації та самовиховання; проведення уроку передбачає дотримання специфічних принципів – fascinaції, синкретичності, творчої спрямованості; змінюється система власних дій вчителя; підвищуються вимоги до естетичного аспекту уроку, виразності рухів, музичного супроводу, мовлення педагога та його вміння створити ігрову ситуацію, незвичайну атмосферу слів, асоціацій, бажань дітей; планування уроку передбачає визначення змісту, методики і організації уроку згідно з темою сюжету, інтересами і мотивацією дітей.

Якщо в загальній педагогіці різні дослідники все частіше звертаються до проблеми виховання у школярів самостійності в процесі навчання, то у фізичному вихованні дана проблема залишається без належної уваги.

Аналіз практичного досвіду організації самостійних занять фізичними вправами, показує, що більшість вчителів навчають дітей комплексам фізичних вправ на уроках фізичної культури, які можна використовувати в системі самостійних занять. В основному підбір комплексів спрямований на корекцію фізичного стану дітей і профілактику захворювань.

Даний підхід має серйозний недолік – відсутність урахування мотивів і інтересів дітей до занять фізичною культурою в різні вікові періоди.

Проблеми організації самостійних занять фізичною культурою дітей потребують пошуку нових підходів з урахуванням інтересу та мотивації.

Нами розроблена експериментальна методика самостійних занять молодших школярів в основу якої покладені наступні педагогічні положення:

1. Використання ігрового методу для підвищення мотивації дитини до занять фізичними вправами, набуття стійкої потреби творчого мислення.

2. Раціональна побудова комплексів вправ, яка дозволяє всебічно впливати на організм дитини.

3. Комплексний підхід до розвитку фізичних якостей.

Для цього система комплексів фізичних вправ з оздоровчою спрямованістю представлена у вигляді казкових подорожей у зошиті “Вперед, до джерела здоров’я”; сюжети пригод представлені у віршах.

4. Використання системи самоконтролю для визначення приросту показників фізичних якостей.

5. Існування тісного зв’язку програми самостійних занять з програмним матеріалом фізичного виховання школярів.

Система самостійних занять фізичними вправами створена на основі оздоровчої педагогіки пізнавально-рухового навчання, сюжетно-образного підходу до використання фізичних вправ. Ігрові ситуації сприяють зацікавленню дітей, створюють і підвищують інтерес до інформації, яку школярі отримують під час самостійних занять.

Для перевірки ефективності експериментальної методики нами були створені контрольна і експериментальна групи. У контрольній групі щоденні самостійні заняття включали комплекси загальнорозвиваючих вправ, які вчитель розробляв на кожен чверть згідно зі змістом державної програми. В експериментальній групі ми запропонували систему самостійних занять з використанням комплексів вправ у вигляді казкових сюжетів згідно зі змістом зошита “Вперед, до джерела здоров’я”.

У результаті педагогічного експерименту протягом навчального року відбулися позитивні зміни за всіма показниками фізичної підготовленості (рис. 5).

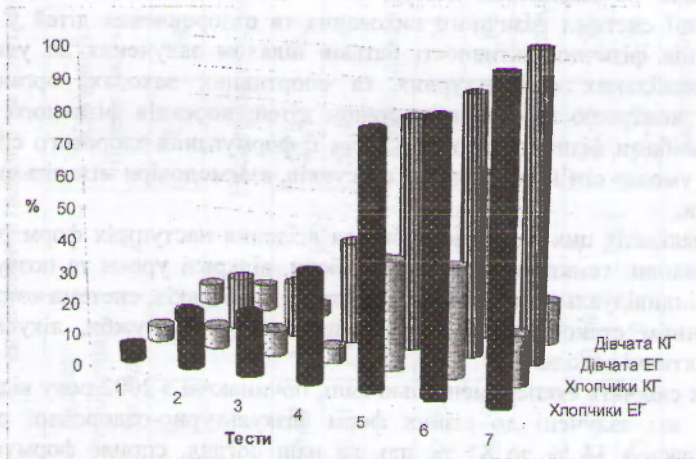

Рис. 5. Зміни показників фізичної підготовленості дітей 7-8 років досліджуваних груп після експерименту (одиниці)

Примітки: 1 – біг 30 м; 2 – кут у висі; 3 – присідання за 30 с;

4 – біг на місці за 15 с; 5 – нахил сидячи; 6 – згинання і розгинання рук в упорі лежачи; 7 – стрибок у довжину з місця

Статистичні значення показників фізичного здоров'я школярів 7-8 років
експериментальної та контрольної груп до і після експерименту

Етап експерименту	Індекс Робінсона, ум. од.		p	Життєвий індекс, мл/кг		p	Силовий індекс, %		p	Індекс Руф'є, ум. од.		p
	x	m		x	m		$\bar{x}$	m		x	m	
Експериментальна група (хлопчики)												
До	86,67	1,20	< 0,01	55,43	13,0	> 0,05	49,03	1,30	< 0,01	13,31	0,40	< 0,01
Після	82,61	1,0		58,40	1,40		57,70	1,40		11,36	0,30	
Контрольна група (хлопчики)												
До	87,80	1,30	> 0,05	54,35	1,90	> 0,05	46,87	1,90	> 0,05	13,76	0,50	> 0,05
Після	86,10	0,98		54,70	1,80		48,97	1,70		13,18	0,40	
Експериментальна група (дівчатка)												
До	91,10	0,99	< 0,01	56,45	1,90	> 0,05	48,30	1,50	< 0,01	14,17	0,30	< 0,01
Після	85,55	1,0		55,30	1,70		53,65	1,60		12,33	0,40	
Контрольна група (дівчатка)												
До	90,29	1,30	> 0,05	54,10	1,60	> 0,05	44,43	1,80	> 0,05	14,58	0,40	> 0,05
Після	87,31	1,16		52,0	1,40		46,70	1,60		14,01	0,40	

навчально-виховного процесу, сучасних методів навчання і виховання, реформування змісту умов взаємодії сім'ї і школи.

У шостому розділі **“Аналіз та узагальнення результатів дослідження”** подано підсумки дисертаційного дослідження і показано, що інноваційна програма фізкультурно-оздоровчої роботи може застосовуватися у загальноосвітніх навчальних закладах і сприяти покращенню організації системи фізичного виховання молодших школярів.

Результати наших досліджень підтверджують дані, згідно яких більшість дітей молодшого шкільного віку має низький рівень фізичної підготовленості та нездатна виконувати на позитивну оцінку контрольні нормативи шкільних програм та вимог **“Державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України”**. (М.М. Борейко, 2001; І.О. Когут, 2006; В.В. Білецька, 2008; І.А. Тях, 2009; Ю.Ю. Борисова, 2009).

Також підтверджені дані ряду авторів про низький рівень стану здоров'я дітей (М.М.Борейко, 2001; В.П. Семененко, 2005; І.О. Когут, 2006; В.В. Білецька, 2008, І.А. Тях, 2009, Н.М. Гончарова, 2009, Ю.Ю.Борисова, 2009).

Підтверджено дані Р. Массауд (1998), М.М. Борейко (2001), Л.В. Ковальчук (2007), Л.І. Прокопової (2009) про структуру рухової активності молодших школярів; особливо треба відзначити зниження з віком середнього та високого рівнів рухової активності.

Доповнена інформація інших дослідників про:

- особливості мотивів та інтересів дітей до занять фізичною культурою і спортом, про вплив сімейного виховання в сучасних умовах на формування інтересів школярів до фізичної культури і спорту (Т.Ю.Круцевич, 2004; Т.В. Безверхня, 2008);

- систему формування міжпредметних зв'язків у фізичному вихованні (М.А.Милованов, 1995, О.Кругляк, 2004);

- особливості функціонування системи фізичного виховання (О.О.Гужаловський, 1988; Т.Ю.Круцевич, 2000; О.С.Куц, 2002; О.Т.Литвин, 2005; В.М.Платонов, 2006; М.М.Булатова, 2007).

У роботі вперше обґрунтована та розроблена концепція проектування інноваційних технологій у фізичному вихованні молодших школярів, у якій представлені: система формування теоретичних знань з предмету **“Фізична культура”**, організаційно-методичні підходи до проведення сучасного уроку фізичної культури, програма реалізації міжпредметних зв'язків, самостійних занять фізичними вправами, взаємодії сім'ї і школи.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз проблеми організації фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку на основі аналізу літературних джерел і практичного досвіду роботи дозволив визначити причини нефективності її функціонування:

- застаріла концепція системи фізичного виховання в школі, яка потребує нового трактування мети, завдань і принципів фізичного виховання;

- авторитарний підхід при складанні програм з фізичного виховання;

- не обґрунтовані наукові підходи до регламентації фізичних навантажень з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей;

- відсутність науково обґрунтованої системи нормативних оцінок фізичної підготовленості;

- низький рівень навчально-педагогічного процесу, який повинен створювати умови для розкриття і розвитку фізичних, духовних і моральних якостей дитини;

- низький рівень організаційної структури педагогічного управління, яка забезпечує координацію та взаємодію адміністрації, батьків, педагогічного колективу, органів учнівського самоврядування.

- відсутність науково обґрунтованих підходів щодо формування мотивації до занять фізичною культурою.

Розв'язання проблеми збереження здоров'я та забезпечення гармонійного розвитку особистості в навчальних закладах є досить актуальною проблемою, що має великий практичний інтерес. У зв'язку з цим перед фізичною культурою, як основою забезпечення зміцнення здоров'я дітей, висуваються нові завдання, які потребують розробки сучасних педагогічних технологій організації системи фізичного виховання в загальноосвітніх школах.

2. Ефективність системи фізичного виховання визначалась за результатами вирішення виховних, освітніх та оздоровчих завдань, які виявлені завдяки показникам рухової активності та фізичного розвитку.

Дослідження рівня рухової активності та фізичного стану дітей молодшого шкільного віку протягом 2003-2007 років дозволили відзначити наступні особливості:

- рівень рухової активності у більшості дітей низький. У 6 років на базовий, сидячий та малий відводиться 88,3 % часу, у 7 років 91,6 % часу, на середній та високий 11,7 % та 8,4 % відповідно;

- значна кількість показників фізичного розвитку не відповідає середньовіковій нормі;

- показники соматичного здоров'я у більшості хлопчиків 7 років – 87,0 %, 8 років – 61,5 %, 9 років – 44,8 % та дівчат – 83,8 %, 57,1 %, 31,3 % відповідно у 2007 році мають рівень нижче за середній;

- порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості протягом 5 років свідчить, що показники фізичної підготовленості мають аналогічні

відмінності. Найбільш відстають такі якості: витривалість, сила м'язів черевного пресу, сила м'язів рук;

- відсоткове співвідношення рівнів фізичної підготовленості з рівнями фізичного здоров'я показало певну позитивну тенденцію: чим вище рівень фізичної підготовленості, тим краще фізичне здоров'я.

3. Аналіз сучасного стану організації системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку дозволив визначити шляхи підвищення ефективності системи фізичного виховання, серед яких треба відзначити такі:

- вдосконалення нормативної бази фізичного виховання;
- вдосконалення навчально-педагогічного процесу;
- розробка науково-обґрунтованих підходів до формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом;
- вдосконалення організаційної структури педагогічного управління, яка забезпечує ефективну координацію та взаємодію адміністрації, педагогічного колективу, батьків та учнів;
- створення сучасних педагогічних технологій навчання та виховання в системі фізкультурно-оздоровчих занять, спрямованих на розкриття і розвиток фізичних, духовних і моральних якостей дитини;
- обґрунтування наукових підходів до регламентації фізичних навантажень для отримання оздоровчого ефекту.

4. Анкетування 66 вчителів фізичної культури дозволило визначити напрями проектування інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи, до яких віднесені:

- корекція навчальної програми з предмету "Фізична культура";
- корекція навчальних планів;
- організація навчально-виховного процесу (нові підходи до планування режиму дня, проведення основних форм фізкультурно-оздоровчої роботи в режимі дня, уроків фізичної культури, системи позакласної роботи);
- визначення сучасних підходів до забезпечення фізичної досконалості і здоров'я шляхом комплексного вирішення педагогічних, медичних і соціальних питань;
- визначення нових підходів до використання методів навчання і виховання, використання активних методів навчання з формуванням позитивної позиції щодо здорового способу життя;
- вдосконалення системи контролю і оцінки результатів діяльності;
- створення системи заходів для підвищення знань батьків, як важливого компоненту формування здоров'я дітей;
- розробка системи заходів по підвищенню рівня кадрового забезпечення.

5. У якості інноваційних технологій нами розроблена і впроваджена в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів регіональна програма з предмету "Фізична культура", яка передбачала перерозподіл

навчальних годин для проходження основних розділів програми з урахуванням інтересів, місцевих умов проведення уроків, розробку системи оцінки теоретичних знань з використанням розробленої комп'ютерної програми і практичних навичок за 12-бальною системою для основної і підготовчої груп, часткові зміни до змісту навчального матеріалу з урахуванням вікових особливостей дітей.

6. Науково-теоретичне обґрунтування проектування концепції інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи дозволило визначити ознаки реальних змін, функції програми, проблеми на рішення яких вона зорієнтована, мету, нововведення, стратегічне визначення проблеми, проект майбутньої програми, кадрове та ресурсне забезпечення, план дій.

Проект інноваційної програми забезпечує покращення всіх складових здоров'я – психічного, соціального, фізичного.

7. Для реалізації соціальних принципів системи фізичного виховання, пріоритету потреб, мотивів і інтересів нами була розроблена інноваційна технологія формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом, яка сприяла підвищенню рівня знань за допомогою спеціально розроблених зошитів для 1 класу “Спортивна абетка”, для 2 класу – “Разом з Фізкультуркіним”, для 3 класу – “Фізкультуркін у спортивній країні”, для 4 класу – “Спортивний клуб Фізкультуркіна” та розробку і втілення системи інтегрованих уроків фізичної культури. В них особлива увага приділяється розвитку творчої активності особистості, прагнення до активної участі дитини у навчальному процесі на основі розвиваючого навчання.

Показники тестування рівня теоретичних знань дітей 1-4 класів за спеціально розробленою комп'ютерною програмою показали, що учні експериментальних класів мають достовірно ($p < 0,05$) вищі показники знань з предмету “Фізична культура” і прагнення до систематичних занять руховою активністю.

8. Для підвищення ефективності уроків фізичної культури нами розроблена технологія сюжетних уроків, яка спрямована на підвищення емоційної насиченості, індивідуального сприйняття навчального матеріалу, підвищення рівня загальних знань дітей згідно з тематикою уроку, максимальна різноманітність форм, методів та засобів фізичного виховання, створення оптимальних умов для розвитку творчого потенціалу учнів.

9. Однією з сучасних вимог до уроку фізичної культури є формування навичок до самостійних занять фізичними вправами. Для їх реалізації розроблена інноваційна програма самостійних занять фізичними вправами школярів. Система комплексів фізичних вправ з оздоровчою спрямованістю представлена у вигляді казкових подорожей у зошиті “Вперед, до джерела здоров'я” на основі сюжетно-образного підходу.

У результаті педагогічного експерименту протягом навчального року відбулися позитивні зміни за всіма показниками фізичної підготовленості ($p < 0,01$; $p < 0,05$) у експериментальній групі в порівнянні з контрольною, окрім показників у тесті "біг 30 м".

Дослідження рівня соматичного здоров'я показало значуще підвищення показників силового індексу, покращення показників індексів Робінсона та Руф'є після експерименту у школярів експериментальної групи як у хлопців так і у дівчат ($p < 0,01$) у порівнянні з показниками контрольної групи.

10. Одним із засобів підвищення ефективності реалізації навчальної програми "Фізична культура" в школі є використання міжпредметних зв'язків. Програма реалізації міжпредметних зв'язків включала розробку ігор, естафет з використанням матеріалу загальноосвітніх предметів: математики, мови, малювання, основ безпеки життєдіяльності та інших, втілення сюжетних уроків фізичної культури, на яких учні ознайомлюються із довкіллям, набувають життєво необхідних навичок, навчаються вирішувати ситуаційні та творчі завдання.

Створена програма реалізації міжпредметних зв'язків дозволила у 2005-2006 році провести експериментальні дослідження по її втіленню у навчальний процес з фізичного виховання у 20 загальноосвітніх школах м. Дніпропетровська. До експерименту спостереження 121 уроку фізичної культури показали, що 62 уроки (51 %) мають нульовий рівень, 34 уроки (27 %) – низький рівень, 21 урок (17 %) – середній рівень, 4 уроки (5 %) – високий рівень використання міжпредметних зв'язків.

Оцінка стану реалізації міжпредметних зв'язків в кінці експерименту свідчить про підвищення рівня використання міжпредметних зв'язків в уроках фізичної культури на 61 %.

11. Однією з умов ефективності системи організації фізкультурно-оздоровчої роботи є досконала співпраця сім'ї та школи. Вона передбачає втілення таких форм роботи: тематичні батьківські збори, відкриті уроки та позаурочні заходи, індивідуальні консультації, лекторії для батьків, систему контролю за фізичним станом учнів, консультації медичної служби, лікувально-профілактичні заходи.

Запропонована система взаємодії сім'ї і школи дозволила збільшити кількість батьків, які беруть участь з дітьми у різних формах фізкультурної і спортивної роботи з 34 % до 87 %.

12. Розробка концепції втілення інноваційних технологій фізичного виховання передбачає створення наступних організаційно-методичних умов: мотиваційного середовища для вдосконалення фізкультурно-оздоровчої роботи, належного рівня матеріально-технічного забезпечення, готовності до інновацій та високий професійний рівень вчителів фізичної культури, які здібні реалізовувати свій творчий потенціал, взаємодії всіх учасників педагогічного процесу (вчителів, дітей, батьків, адміністрації школи), наявність науково обґрунтованої інноваційної програми

фізкультурно-оздоровчої роботи та стратегічного плану дій.

Втілення сучасних інноваційних технологій в систему фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку сприяла підвищенню ефективності фізкультурно-оздоровчих занять, уроків фізичної культури, самостійних занять, рівня мотивації до занять фізичною культурою і спортом, вдосконалення організаційної структури в системі взаємодії сім'ї і школи.

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні інноваційної програми, а також сучасних педагогічних технологій навчання для дітей середнього і старшого шкільного віку.

СПИСОК ПРАЦЬ, ЯКІ ОПУБЛІКОВАНІ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографічне видання

1. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів : [монографія] / Наталія Василівна Москаленко. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 252 с.

Науково-методичні та навчальні посібники

1. Світогляд особистості, яка займається фізичною культурою і спортом : [науково-методичний посібник] / [Н.В. Москаленко, В.В. Бугуйчук, С.О. Лисенко та ін.]. – Дніпропетровськ, 2006. – 97 с. *Особистий внесок здобувача полягає в систематизації наукових джерел з вивченої проблеми.*
2. Москаленко Н.В. Разом з Фізкультуркіним : [навчальний посібник для учнів 2-х класів] / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 44 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту навчального посібника.*
3. Москаленко Н.В. Спортивна абетка : [навчальний посібник для учнів 1-х класів] / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 44 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту навчального посібника.*
4. Москаленко Н.В. Фізкультуркін у Спортивній країні : [навчальний посібник для учнів 3-х класів] / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 48 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту навчального посібника.*
5. Москаленко Н.В. Спортивний клуб Фізкультуркіна : [навчальний посібник для учнів 4-х класів] / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 40 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту навчального посібника.*
6. Москаленко Н.В. Фізкультуркін у країні Спортландія [навчальний посібник для учнів 5-х класів] / Н.В. Москаленко, Л.В. Лаврова, Л.М. Гут. – Дніпропетровськ : Інновація, 2005. – 48 с. *Особистий внесок*

здобувача полягає в розробці змісту навчального посібника.

7. Москаленко Н.В. Вперед до джерела здоров'я : [посібник для самостійних занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку] / Н.В. Москаленко, О.О. Власюк. – Дніпропетровськ : Інновація, 2006. – 103 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці підходу сюжетно-образного використання фізичних вправ в системі самостійних занять.*
8. Москаленко Н.В. Развитие умственных способностей детей младшего школьного возраста на уроках физической культуры : [методические рекомендации] / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако, Н.Б. Гонтаровская. – Днепропетровск, 1995. – 16 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту ігор та естафет для формування розумових здібностей дітей молодшого шкільного віку.*
9. Москаленко Н.В. Сюжетные уроки физической культуры в общеобразовательной школе : [методические рекомендации] / Н.В. Москаленко. – Днепропетровск, 2001. – 49 с.
10. Москаленко Н.В. Интегрированные уроки в системе физического воспитания детей младшего школьного віку : [методичні рекомендації] . / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2003. – 63 с. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці інтегрованих уроків фізичної культури.*
11. Москаленко Н.В. Педагогічний контроль за уроками фізичної культури : [методичні рекомендації] / Н.В. Москаленко, З.В. Анастасьева. – Дніпропетровськ : Інновація, 2006. – 24 с. *Особистий внесок здобувача полягає в узагальненні результатів педагогічних спостережень за уроками фізичної культури та їх описі.*
12. Учебные программы для общеобразовательных учреждений: 1-4 классы : [программа] / В.Н. Кряж, З.С.Кряж, В.С. Овчаров, М.М. Булатова, Н.В. Москаленко. – Минск, 2007. – 264 с. *Особистий внесок здобувача полягає в тому, що запропоновано зміст теоретичних занять учнів 1-4 класів.*

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Москаленко Н.В. Система управления физкультурно-оздоровительной работой в условиях общеобразовательной школы / Н.В. Москаленко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць. – Луцьк, 1999. – С. 451-455.
2. Москаленко Н.В. Формування теоретичних знань з фізичної культури учнів молодшого шкільного віку / Н.В. Москаленко // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2001. – Вип. 5, т. 1. – С. 231-233.
3. Москаленко Н.В. Використання фізичних вправ для активізації пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку / Н.В. Москаленко, В.М. Решетилова // Концепція розвитку галузі

У результаті педагогічного експерименту протягом навчального року відбулися позитивні зміни за всіма показниками фізичної підготовленості ($p < 0,01$; $p < 0,05$) у експериментальній групі в порівнянні з контрольною, окрім показників у тесті "біг 30 м".

Дослідження рівня соматичного здоров'я показало значуще підвищення показників силового індексу, покращення показників індексів Робінсона та Руф'є після експерименту у школярів експериментальної групи як у хлопців так і у дівчат ($p < 0,01$) у порівнянні з показниками контрольної групи.

10. Одним із засобів підвищення ефективності реалізації навчальної програми "Фізична культура" в школі є використання міжпредметних зв'язків. Програма реалізації міжпредметних зв'язків включала розробку ігор, естафет з використанням матеріалу загальноосвітніх предметів: математики, мови, малювання, основ безпеки життєдіяльності та інших, втілення сюжетних уроків фізичної культури, на яких учні ознайомлюються із довідками, набувають життєво необхідних навичок, навчаються вирішувати ситуаційні та творчі завдання.

Створена програма реалізації міжпредметних зв'язків дозволила у 2005-2006 році провести експериментальні дослідження по її втіленню у навчальний процес з фізичного виховання у 20 загальноосвітніх школах м. Дніпропетровська. До експерименту спостереження 121 уроку фізичної культури показали, що 62 уроки (51 %) мають нульовий рівень, 34 уроки (27 %) – низький рівень, 21 урок (17 %) – середній рівень, 4 уроки (5 %) – високий рівень використання міжпредметних зв'язків.

Оцінка стану реалізації міжпредметних зв'язків в кінці експерименту свідчить про підвищення рівня використання міжпредметних зв'язків в уроках фізичної культури на 61 %.

11. Однією з умов ефективності системи організації фізкультурно-оздоровчої роботи є досконала співпраця сім'ї та школи. Вона передбачає втілення таких форм роботи: тематичні батьківські збори, відкриті уроки та позаурочні заходи, індивідуальні консультації, лекторії для батьків, систему контролю за фізичним станом учнів, консультації медичної служби, лікувально-профілактичні заходи.

Запропонована система взаємодії сім'ї і школи дозволила збільшити кількість батьків, які беруть участь з дітьми у різних формах фізкультурної і спортивної роботи з 34 % до 87 %.

12. Розробка концепції втілення інноваційних технологій фізичного виховання передбачає створення наступних організаційно-методичних умов: мотиваційного середовища для вдосконалення фізкультурно-оздоровчої роботи, належного рівня матеріально-технічного забезпечення, готовності до інновацій та високий професійний рівень вчителів фізичної культури, які здібні реалізовувати свій творчий потенціал, взаємодії всіх учасників педагогічного процесу (вчителів, дітей, батьків, адміністрації школи), наявність науково обґрунтованої інноваційної програми

13. Москаленко Н.В. Особливості фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку в системі “Сім’я-школа” / Н.В. Москаленко // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2005. – Вип. 9, т.1. – С. 316-318.
14. Москаленко Н. Особливості рухової активності дітей 6 років / Н. Москаленко, Ю. Решетилова // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2005. – №1. – С. 16-18. *Особистий внесок здобувача полягає в проведенні дослідження рухової активності дітей 6 років.*
15. Москаленко Н.В. Створення інноваційної програми розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх школах / Н.В. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2005. – № 2. – С. 37-39.
16. Москаленко Н. Застосування комп’ютерних технологій для тестування теоретичних знань дітей молодшого шкільного віку / Н. Москаленко, В. Єфимов // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2006. – №1. – С. 56-59. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці системи тестів для оцінки теоретичних знань дітей 1-4 класів.*
17. Москаленко Н. Формування здорового способу життя дітей молодшого шкільного віку в системі “Сім’я-школа” / Н. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2006. – № 2. – С. 65-67.
18. Москаленко Н.В. Готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності / Н.В. Москаленко // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2006. – Вип. 10, т. 3. – С. 298-301.
19. Москаленко Н. Оновлення змісту початкової освіти з фізичної культури / Н. Москаленко // Молода спортивна наука України : зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2007. – Вип. 11, т. 1. – С. 271-272.
20. Москаленко Н. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми шкільного віку / Н. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2007. – №1. – С. 16-20.
21. Москаленко Н.В. Комп’ютерне забезпечення системи фізичного виховання школярів / Н.В. Москаленко, Ю.Ю. Борисова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць / за ред. С.С. Єрмакова. – Харків, 2007. – № 12. – С. 104-107. *Особистий внесок здобувача полягає в проведенні аналізу системи комп’ютерного забезпечення системи фізичного виховання.*
22. Москаленко Н. Спрямованість фізичних навантажень на фізкультурно-оздоровчих заняттях з дітьми 6-10 років / Н. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров’я. – 2007. – №2-3. – С. 57-62.
23. Москаленко Н.В. Система заходів по формуванню знань з основ здорового способу життя у загальноосвітніх навчальних закладах / Н.В. Москаленко, Н.Б. Гонтаровська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць за

ред. С.С. Єрмакова. – Харків, 2008. – № 1. – С. 112-116. *Особистий внесок здобувача полягає в тому, що запропонована система заходів по формуванню здорового способу життя.*

24. Москаленко Н. Педагогічні інновації у фізичному вихованні / Н. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. – № 1. – С. 19-22.

Праці, опубліковані в інших виданнях:

1. Москаленко Н.В. Пути оздоровления детей 7-10 лет в домашних условиях / Н.В. Москаленко // Гимн здоровью : сб. науч. трудов [прилож. к научно-популярному журналу «Гребной спорт»]. – Днепропетровск, 1995. – С. 48-50.
2. Москаленко Н. Основи формування професійної майстерності спеціалістів з фізичного виховання в системі школа – вуз / Н. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2003. – № 3-4. – С. 62-64.
3. Москаленко Н. Інноваційні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх школах / Н. Москаленко, Н. Гонтаровська // Наукові записки. Серія: педагогіка : зб. наук, праць. – Тернопіль, 2004. – № 4. – С. 46-49. *Особистий внесок здобувача полягає в науковому обґрунтуванні інноваційних технологій системи фізкультурно-оздоровчої роботи.*
4. Москаленко Н.В. Місце фізичної культури і спорту в світогляді та способи життя міського населення / Н.В. Москаленко, В.В. Бугуйчук, С.О. Лисенко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. – Вінниця : Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 4-9. *Особистий внесок здобувача полягає в систематизації наукових джерел з проблеми значення фізичної культури в світогляді життя населення.*
5. Москаленко Н.В. Использование компьютерных технологий для тестирования теоретических знаний детей младшего школьного возраста / Н.В. Москаленко // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту: Итоговое пленарное заседание по итогам НИР за 2005 г. : материалы IX Междунар. науч. сессии. – Минск : БГУФК, 2006. – С. 127-132.
6. Москаленко Н.В. Основы формирования теоретических знаний по физической культуре детей младшего школьного возраста / Н.В. Москаленко // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту: Итоговое пленарное заседание по итогам НИР за 2004 г.: материалы VIII Междунар. науч. сессии (6 апр. 2005 г.). – Минск : БГУФК, 2005. – С. 41-46.

7. Москаленко Н.В. Педагогические инновации в физическом воспитании общеобразовательных учебных заведений / Н.В. Москаленко // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы Междунар. науч.-практ. конф. : в 4-х т., (Минск, 8-10 апреля 2009 г.). – Минск : БГУФК, 2009. – Т.3 : Физическое воспитание и спорт в системе образования как фактор физического и духовного оздоровления нации. – Ч. 2. – С. 221-223.

Авторські свідоцтва

1. А.с. Твір “Фізичне виховання молодших школярів” / Н.В. Москаленко. – № 20243; заявл. 24.03.2007.

Тези доповідей:

1. Москаленко Н.В. Взаимодействие семьи и школы в физическом воспитании детей младшего школьного возраста / Н.В. Москаленко // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : сб. науч. трудов по материалам VI Международного конгресса (6-9 июня 2002 г.). – Варшава, 2002. – Т. 46, доп. № 1, Ч. 2. – С. 266-267.
2. Москаленко Н.В. Розвиток творчої активності дітей молодшого шкільного віку в процесі занять фізичною культурою / Н.В. Москаленко // Сучасний олімпійський спорт та спорт для всіх : матеріали VII Міжнар. наук. конгресу. – Москва : Спорт. Академ. прес, 2003. – Т. 1. – С. 253-254.
3. Москаленко Н.В. Современные подходы к формированию теоретических знаний детей младшего школьного возраста / Н.В. Москаленко // Олимпийский спорт и спорт для всех : V Междунар. науч. конгресс (5-7 июня 2001 г.). : тезисы докл. – Минск : БГАФК, 2001. – С. 445.
4. Савченко В.Г. Олимпийское образование детей в общеобразовательных школах / В.Г. Савченко, Н.В. Москаленко, В.В. Бугуйчук // Олімпійський спорт і спорт для всіх : Міжнар. наук. конгрес (20-23 вересня 2005р.) : тези доп. – Київ, 2005. – С. 30. *Особистий внесок здобувача полягає в розробці змісту теоретичного матеріалу з олімпійської освіти учнів 1-4 класів в системі інтегрованих уроків фізичної культури.*
5. Москаленко Н.В. Организационно-педагогические условия оптимизации системы физкультурно-оздоровительной работы с детьми школьного возраста / Н.В. Москаленко // Олімпійський спорт і спорт для всіх : Міжнар. наук. конгрес (20-23 вересня 2005р.) : тези доп. – Київ, 2005. – С. 598.

АНОТАЦІЇ

Москаленко Н.В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Національний університет фізичної культури і спорту України, Київ, 2009.

Однією із проблем, які постають перед дослідниками, є необхідність кардинальної перебудови системи фізичного виховання, впровадження інноваційних підходів, та сучасних педагогічних технологій організації системи фізичного виховання.

Метою нашої роботи є розробка концепції проектування інноваційних технологій фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітніх навчальних закладах для формування мотивації до занять ФКіС, свідомого ставлення до індивідуального здоров'я, підвищення рівня фізичного стану молодших школярів.

Для проектування інноваційної програми фізкультурно-оздоровчої роботи нами зроблений аналіз сучасного стану системи фізичного виховання, фізичного стану дітей молодшого шкільного віку протягом 5 років за показниками фізичного розвитку, соматичного здоров'я, фізичної підготовленості.

Інноваційні педагогічні технології спрямовані на формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом, підвищення рівня знань з предмету “Фізична культура”, оновлення змісту початкової освіти, вдосконалення навчально-виховного процесу – нових підходів до проведення уроку фізичної культури і фізкультурно-оздоровчих занять в режимі дня школи, системи самостійних занять фізичними вправами, технології взаємодії сім'ї і школи.

Експериментальні дослідження показали ефективність запропонованих інноваційних технологій фізичного виховання молодших школярів.

Ключові слова: рухова активність, фізична підготовленість, фізичне здоров'я, діти молодшого шкільного віку, інновація, педагогічні технології, фізкультурно-оздоровча програма.

Москаленко Н.В. Теоретико-методические основы инновационных технологий в системе физического воспитания младших школьников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Национальный университет физической культуры и спорта Украины, Киев, 2009.

Одной из проблем, которые стоят перед исследователями, является необходимость кардинальной перестройки системы физического воспитания, внедрение инновационных подходов и современных педагогических технологий организации системы физического воспитания.

Анализ специальной научно-методической литературы, а также обобщения опыта ведущих специалистов по проблеме совершенствования системы физического воспитания показал, что существуют научно-обоснованные подходы как в решении проблемы совершенствования организационной структуры системы физического воспитания, так и отдельных направлений – нормативной базы, критериев эффективности физического воспитания, содержания и методики внедрения различных средств физического воспитания для повышения уровня здоровья детей и заинтересованности их в занятиях физической культурой и спортом. Однако разработка инновационных подходов и современных педагогических технологий организации системы физического воспитания младших школьников путем комплексного подхода к решению проблемы повышения уровня здоровья детей является неразработанной.

Целью нашей работы является научно-теоретическое обоснование инновационных технологий физкультурно-оздоровительной работы в общеобразовательных учебных заведениях для формирования мотивации к занятиям физической культурой и спортом, осознанного отношения к индивидуальному здоровью, повышению уровня физического состояния младших школьников.

Исследования уровня двигательной активности детей младшего школьного возраста показало, что у большинства детей он низкий. Наибольшую часть времени занимает базовый и низкий уровни.

Анализ показателей физического развития на протяжении 5 лет свидетельствует о том, что не все показатели обследуемых соответствует возрастной норме.

Исследование уровня физического здоровья детей 7-10 лет показали, что большинство имеют низкий уровень здоровья. Однако с возрастом определена тенденция уменьшения количества детей, которые относятся к низкому уровню здоровья.

Сравнительный анализ уровня физической подготовленности на протяжении 5 лет свидетельствует о том, что показатели физической подготовленности имеют аналогичные отличия. Наиболее отстающими являются выносливость, сила мышц брюшного пресса, гибкость.

Проектирование инновационной программы физкультурно-оздоровительной работы проводилось на основании анализа современного состояния системы физического воспитания, физического состояния детей.

Созданная модель инновационной программы физкультурно-оздоровительной работы обеспечивает улучшение всех составляющих здоровья – психического, физического и социального.

Научно обоснованная структура инновационной программы включает: проблемы, на решение которых она сориентирована, цель, стратегию проекта будущей системы физкультурно-оздоровительной работы, кадровое и ресурсное обеспечение.

В ходе экспериментальных исследований разработаны инновационные подходы, направленные на:

- формирование мотивации детей к занятиям физической культурой и спортом посредством повышения уровня теоретических знаний детей с помощью специально разработанных тетрадей по физкультуре в системе интегрированных уроков физической культуры на основе формирования творческой активности, внутреннего стремления к активному участию ребенка в двигательной деятельности на основе развивающего обучения;

- совершенствование организации учебно-воспитательного процесса за счет внедрения новых подходов в методику проведения урока физической культуры и физкультурно-оздоровительных занятий в режиме дня школы;

- разработку системы самостоятельных занятий физическими упражнениями, которая создана на основе оздоровительной педагогики познавательно-двигательного обучения;

- формирование межпредметных связей;

- на взаимодействие "семьи и школы".

Полученные результаты свидетельствуют об эффективности внедрения инновационной программы и современных педагогических технологий в физическом воспитании младших школьников.

Ключевые слова: двигательная активность, физическая подготовленность, физическое здоровье, дети младшего школьного возраста, инновация, педагогическая технология, физкультурно-оздоровительная программа.

Moskalenko N.V. Theoretical methodical principles of innovative technologies in physical education system of junior schoolchildren. – Script.

Thesis for Doctor of Sciences Degree in Physical Education and Sport. Specialty 24.00.02. – Physical culture, physical education of different population groups, - Ukrainian National University of Physical Culture and Sport, - Kyiv, 2009.

One of the problems faced by researchers is the necessity of total physical education reconstruction, introduction of innovative approaches and modern pedagogical technologies of physical education system organization.

The aim of our research is the working out the conception of innovative technologies projection of sports work in general educational establishments with the aim of motivation formation for physical exercises and sport, comprehended relation to personal health, improvement of schoolchildren physical conditioning.

In order to project the innovative programme of physical culture and sanitary work we have analyzed the modern condition of physical education, junior schoolchildren physical conditioning for the last 5 years as for the indices of physical development, somatic health, and physical preparedness.

The created mode¹ of innovative programme of physical culture and sanitary work provides the improvement of all health components – psychic, physical, and social.

Innovative pedagogical technologies are directed to the formation of motivation for physical culture and sport training, the raising of knowledge level in “Physical Culture” subject, renovation of the primary education content, perfection of educational process, new approaches to Physical Culture and sport sanitary lessons conduction in school day regime, system of self-exercises, technologies of family and school cooperation.

The experimental researches have proved the effectiveness of the proposed innovative technologies of schoolchildren physical education.

Key words: motor activity, physical preparedness, physical health, junior schoolchildren, innovation, pedagogical technologies, physical culture and sanitary programme.